

Zadania i strategia rozwoju dziedziny sportu alpinizm na lata 2017-2027

A. Wspinaczka wysokogórska (alpinizm)

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm), czyli działalność wspinaczkowa w górach średnich i wysokich jest najstarszą dyscypliną, spośród pozostałych zrzeszonych w PZA. W 2013 roku nasze środowisko obchodziło 110 - lecie zorganizowanego polskiego alpinizmu. Wszystkie pozostałe, a w tej chwili samodzielne dyscypliny reprezentowane w Polskim Związku Alpinizmu, mają swoje korzenie w taternictwie.

Rodowód sportowej wspinaczki wysokogórskiej realizowanej zarówno w górach wysokich i średnich o charakterze alpejskim, jak i w rejonach górskich i skalnych niemających charakteru alpejskiego - wywodzi się z naturalnego ogólnoludzkiego trendu współzawodnictwa we wspinaczce wysokogórskiej, w szczególności tam, gdzie spotykamy się z elementami eksploracji.

W Polskim Związku Alpinizmu działania związane ze wspinaczką wysokogórską koordynuje Komisja Wspinaczki Wysokogórskiej PZA. Komisja ta wspiera przede wszystkim wyprawy i wyjazdy sportowe w góry wysokie i średnie.

I. Obszary sportu

Sport kwalifikowany

KWW PZA wspomaga i koordynuje działalność sportową i eksploracyjną, która jest realizowana w rejonach górskich na wszystkich kontynentach. Sport kwalifikowany w przypadku wspinaczki wysokogórskiej nie polega na organizowaniu zawodów.

Współzawodnictwo krajowe i międzynarodowe jest związane z pokonywaniem coraz trudniejszych ścian i dróg wspinaczkowych przez zespoły wspinaczkowe czy poszczególnych zawodników, członków kadry narodowej.

We wspinaczce wysokogórskiej za działalność wyczynową uznawane są wspinaczka wielkościanowa oraz himalaizm zimowy. Większość wspinaczek na najwyższym światowym poziomie jest realizowana na szczytach do 7500 m n.p.m., Wyjątkiem są obszary subarktyczne, gdzie wysokości bezwzględne szczytów często nie przekraczają 2000m.n.p.m.

W latach 2017-2027 KWW PZA będzie koncentrować się na dwóch kierunkach:

- 1/ Wyprawy na góry trudne technicznie i tworzenie na nich nowych dróg lub zdobywanie ich trudnymi.
Przykładami mogą być: wyprawa na jeden z dziewięciu wierzchołków rejonu Humla w Nepalu zespołu M. Rutkowski, A. Sokołowski i R. Zając czy eksploracja fiordów Grenlandii w celu wytyczenia nowej drogi klasycznej przez M. Tomaszewskiego, W. Malawskiego i K. Ociepkę.
- 2/ Dokończenie zimowej eksploracji ośmiotysięczników, czyli zdobycie K2.
- 3/ Aktywizacja kobiet we wspinaczce zimowej i wysokogórskiej.

Wspinaczka wysokogórska młodzieży

W przypadku młodzieży we wspinaczce wysokogórskiej szkolenie najlepszych zawodników przeprowadzane jest za pomocą wspólnego projektu Komisji Wspinaczki Wysokogórskiej i Komisji Szkolenia Wspinaczki Skalnej i Wysokogórskiej jakim jest Grupa Młodzieżowa PZA (GM),

w której w trzyletnich cyklach szkolona jest najbardziej utalentowana młodzież. Szkolenie odbywa się poprzez serię obozów i szkoleń prowadzonych przez doświadczonych instruktorów PZA. Obecnie realizowana będzie trzecia edycja GM, a uczestnicy drugiej edycji z powodzeniem realizują samodzielnie kolejne cele w górach.

Wspinaczka wysokogórska powszechna

Wspinaczka wysokogórska nigdy nie była w warunkach polskich sportem kierowanym do szerokich rzesz społecznych, jednakże z roku na rok widać rosnącą popularność kursów turystyki wysokogórskiej i zimowej, które obecnie są traktowane na równi z kursem skałkowym jako pierwszy krok w wysokie góry. Sądząc po popularności szkoleń i imprez mających na celu popularyzację tego rodzaju turystyki oraz ilość wypraw organizowanych na wysokie, lecz łatwe technicznie szczyty, zwłaszcza te należące do Korony Ziemi takie jak Mont Blanc, Elbrus, Aconcagua czy Kilimanjaro, turystyka wysokogórska może być traktowana jako powszechny rodzaj wspinaczki wysokogórskiej. Ten rodzaj aktywności Związek wspiera i rozwija.

Innym rodzajem aktywności wspinaczkowej jest wspinaczka skałkowa, realizowana w łatwo dostępnych terenach skalnych zlokalizowanych głównie na południu Polski. Jest ona propagowana przez Związek jako forma rekreacji ruchowej. W tym widzimy formę aktywizacji większej grupy osób, dla których wyczyn to za dużo a turystyka to za mało. Ta grupa docelowa jest także dalszym zapleczem osobowym dla Klubów zrzeszonych w PZA.

Wspinaczka wysokogórska akademicka

Wśród klubów zrzeszonych w PZA znajdują się ponad 3 kluby akademickie. W niektórych większych ośrodkach miejskich działają równolegle kluby wysokogórskie i wysokogórskie kluby akademickie. Ponieważ zakres działań jednych i drugich przeważnie jest tożsamy, trudno mówić o odrębnej działalności alpinistycznej środowisk akademickich.

II. Organizacja szkolenia

Działalność szkoleniowa

Nasz system szkolenia został wypracowany przez wiele pokoleń doskonałych instruktorów i alpinistów, i należy do jednego z najlepszych. Dotyczy to zarówno szkolenia na poziomie podstawowym, jak i instruktorskim. W ramach szkoleń klubowych oraz szkolenia centralnego opartego o działalność Centralnego Ośrodka Szkolenia Polskiego Związku Alpinizmu „Betlejemka” (COS PZA) na Hali Gąsiennicowej w Tatrach Co roku ponad 100 nowych zawodników otrzymuje kartę taternika, co oznacza, że może w pełni włączać się do działań sportowo-eksploracyjnych.

Cykl szkolenia podstawowego jest trzystopniowy, pierwszy etap realizowany jest w czasie kursów klubowych, w trakcie których odbywają się zajęcia praktyczne oraz omawiane są tematy związane nie tylko z zagadnieniami technicznymi, ale także podstawową wiedzą wspinaczkową.

Drugi etap realizowany jest w COS PZA i na pozostałych kursach taternickich, organizowanych przez prywatne szkoły wspinania. W jego trakcie przeprowadzane są wykłady teoretyczne (między innymi z teorii asekuracji, operacji linowych, autoratownictwa w wypadkach, udzielania pierwszej pomocy z uwzględnieniem specyficznych sytuacji wypadków górskich, udziału w akcjach ratunkowych, taktyki, topografii i orientacji w terenie górskim, etyki, przepisów dotyczących poruszania się po Parkach Narodowych, z historii alpinizmu) oraz zajęcia praktyczne, które obejmują wiele zagadnień techniczno-sportowych. Dzięki tak rozbudowanemu programowi szkolenia dbamy nie tylko o rozwój sportowy, ale również intelektualny szkolonej młodzieży.

Trzeci etap szkolenia to fakultatywny kurs taternictwa zimowego, który również realizowany jest w COS PZA „Betlejemka”. Program tego kursu ma na celu zaznajomienie kursantów ze specyfiką wspinaczki zimowej i zagrożeniami, jakie występują we wspinaczce zimowej. Zajęcia obejmują m.in. ćwiczenia w poruszaniu się w warunkach śnieżno – lodowych, posługiwaniu się zimowym sprzętem wspinaczkowym, budowanie jamy śnieżnej, biwak w górach, zapobieganie i pierwszą pomoc w wypadkach odmrożeń i wychłodzenia. Szczególny nacisk kładziony jest na teoretyczne i praktyczne zaznajomienie się z profilaktyką przeciwlawinową (charakterystyka i podział lawin, związane z nimi zagrożenia, miejsca i warunki występowania lawin, zachowanie w terenie lawiniastym, przeszukiwanie lawiniska, poszukiwanie zasypanych przy użyciu przyrządów elektronicznych, sondowanie, wykonywanie przekrojów i prób śniegu w terenie).

W ramach doskonalenia kadry, w kursach fakultatywnych corocznie uczestniczy około 50 osób. Widać rosnące zainteresowanie szkoleniami, zarówno na poziomie podstawowym, jak i doszkalaniem zawodników.

Priorytetowymi zadaniami na najbliższe lata będzie:

- 1/ prowadzenie cyklicznych kursów instruktorów wspinaczki wysokogórskiej;
- 2/ prowadzenie wszechstronnych szkoleń i obozów dla zawodników biorących udział w wyprawach, tak aby poziom ich przygotowania do eksploracji był jak najwyższy, a działanie na miejscu jak najbezpieczniejsze;
- 3/ podnoszenie kwalifikacji kadry instruktorskiej poprzez poszerzenie zakresu wiedzy dotyczącej fizjologii wysiłku, metod treningu we współpracy z uczelniami sportowymi oraz ośrodkami badawczymi i szpitalami – przykładem takiego projektu jest program badawczy realizowany przez KWW PZA i Śląskie Centrum Chorób Serca w Zabrzu, koncentrujący się nad badaniami wpływu wysokości na działanie układu krążenia;
- 4/ utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi ośrodkami szkoleniowymi we wspinaczce wysokogórskiej.

Współpraca w zakresie szkolenia z innymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi

Od wielu lat instruktorzy Polskiego Związku Alpinizmu uczestniczą w stażach szkoleniowych w ośrodkach we Francji (Ecole Nationale de Ski et d'Alpinisme), Walii (Plazy Brenin) oraz w Szkocji (Glenmore Lodge). Pozwala to podnosić umiejętności szkoleniowe naszej kadry. Naszym zamiarem jest kontynuowanie tej formy doksztalcania w najbliższych latach. Ponadto planowany jest powrót do wymiany międzynarodowej instruktorów.

Zaplecze szkoleniowo-treningowe, marketing

Bazą szkoleniową we wspinaczce wysokogórskiej jest Centralny Ośrodek Szkolenia Polskiego Związku Alpinizmu „Betlejemka” (COS PZA). W czasie akcji podnosimy nie tylko siłę i wytrzymałość, ale przede wszystkim doskonalimy technikę. Nie da się tak specyficznego treningu prowadzić w warunkach „laboratoryjnych”. Oczywiście, niektóre formy treningu mogą być prowadzone w warunkach miejskich (praca nad wytrzymałością, nad siłą, podstawowy trening techniczny na linach czy też trening wspinaczkowy na sztucznych ścianach), jednakże do utrzymania właściwej formy konieczne są częste pobyty w górach.

Na terenie Tatr Polskich, poza COS PZA „Betlejemka”, działalność sportowa oparta jest w okresie letnim o noclegi na tzw. taborisku czyli obozowisku taternickim na Polanie Szałasiska – w pobliżu Morskiego Oka. Ponadto wspinacze wysokogórscy korzystają z tatrzańskich schronisk PTTK. Podnoszenie swoich kwalifikacji i poziomu sportowego jest obecnie bardzo utrudnione, gdyż nie ma

wśród nas osób zajmujących się sportem profesjonalnie i żyjących ze sportu. PZA nie jest w stanie dofinansować działalności treningowej zawodników. Takiej możliwości nie mają też kluby wysokogórskie utrzymujące się głównie ze składek członkowskich. Pomimo podejmowanych na poziomie centralnym i regionalnym licznych prób, nie możemy również liczyć na sponsorów, gdyż wspinaczka wysokogórska jest spektakularną, ale kompletnie nie widowiskową dyscypliną sportu. Nieliczne kluby otrzymują wsparcie od władz samorządowych, dotyczy to szczególnie klubów z mniejszych miast, gdzie wszelkie formy działalności społecznej są bardziej doceniane. Optymalne byłoby zapewnienie zawodnikom możliwości regularnego treningu, z wykorzystaniem dostępnych współcześnie metod oceny postępów treningu. PZA wspiera kluby w ich staraniach o pozyskiwanie sponsorów udokumentowując osiągnięcia sportowo-eksploracyjne zawodników oraz podkreślając korzystny wpływ tej dyscypliny sportu na rozwój psychospołeczny młodego człowieka.

III. Zakres uprawianej dyscypliny

Wspinaczka wysokogórska na arenie międzynarodowej

Wyprawy i wyjazdy sportowe wpisane do kalendarza KWW PZA mają na celu osiągnięcie celów sportowych, nawiązujących swoją klasą do poziomu alpinizmu światowego. Sukcesy lat 80-tych i 90-tych w Himalajach i innych górach wysokich umocniły obraz polskiej wspinaczki wysokogórskiej na arenie międzynarodowej. Dokonania młodych, polskich zespołów w górach średnich i wysokich, w ostatniej dekadzie nawiązują do poziomu światowej czołówki. Ze względu na niewielkie środki finansowe, będące w dyspozycji KWW PZA dobór celów strategicznych dla organizowanych wypraw i wyjazdów jest również uzależniony od potencjalnych kosztów, związanych z realizacją projektów. Rejony arktyczne, będące w ostatnich latach celem wielu wypraw organizowanych w krajach zachodnich są stosunkowo rzadko odwiedzane przez polskie wyprawy. Rejony górskie, do których organizacja wypraw jest związana z relatywnie mniejszymi kosztami, są odwiedzane przez polskie zespoły wielokrotnie każdego roku.

Strategicznymi celami jest dla KWW PZA organizacja wypraw w rejony górskie świata o niewielkim stopniu wyeksplorowania pod względem wspinaczkowym.

Wspinaczka wysokogórska na arenie krajowej

Taternictwo czy wspinaczka w rejonach skalnych RP jest ciągle ważnym elementem rozwoju tego sportu. Młodzież po zakończeniu kursów szkoleniowych, doskonalą swój poziom wspinaczkowy w Tatrach, które są łatwo dostępne, a koszty związane z prowadzeniem działalności wspinaczkowej w tym rejonie nie stanowią bariery. KWW PZA wspiera działalność wspinaczkową młodzieży w Tatrach za pośrednictwem Grupy Młodzieżowej, Akcji Junior, czy obozów unifikacyjnych.

VI. Kadra szkoleniowa

Osiągnięcie założonych celów strategicznych wymaga odpowiednio licznej, dobrze wykształconej kadry specjalistów stale doskonalącej swą wiedzę i umiejętności. Polska ma dostatecznie rozbudowaną sieć państwowych szkół akademickich (akademie wychowania fizycznego), kształcących na dobrym poziomie. Nadal będą one stanowiły zasadniczą bazę kształcenia, płynnie dostosowując swoje struktury i programy do rozwoju wiedzy i wymogów zmieniającej się rzeczywistości. Spełnione tu będą następujące warunki:

- 1/ dostosowanie do standardów edukacyjnych Unii Europejskiej;
- 2/ stopniowe otwieranie oferty kształcenia dwuzawodowego;

- 3/ wprowadzenie kierunku kształcenia - sport;
- 4/ rozszerzenie możliwości równoległego zdobywania dodatkowych uprawnień (instruktor, trener, menedżer, itp.);
- 5/ upowszechnienie studiów podyplomowych (także dla absolwentów innych kierunków studiów);
- 6/ kształtowanie nawyku ustawicznego kształcenia.

Istotnym elementem oferty kształcenia powinno być wykorzystanie doświadczeń w szkoleniu instruktorskim specjalistycznym, takim jakie prowadził Polski Związek Alpinizmu.

Wykonywanie zawodu instruktora danej dziedziny sportu i trenera będzie związane z wymogami podnoszenia kwalifikacji - a w przypadku trenerów - także z posiadaniem odnawialnej licencji. Dla kształcenia i doskonalenia zawodowego trenerów o najwyższych kwalifikacjach powinna zostać powołana akademie trenerska, prowadząca proces dydaktyczny w formie studiów podyplomowych.

Źródła finansowania tej działalności to środki publiczne (dotacja z budżetu państwa) oraz środki prywatne (częściowa odpłatność uczestników).

V. Wydawnictwa szkoleniowe, popularyzatorskie

1. „Taternik”, kwartalnik Związku, w chwili obecnej wydawany przez firmę zewnętrzną „Infomax”;
2. materiały szkoleniowe dla instruktorów w formie płyt CD i drukowanej;
3. działalność popularyzatorska realizowana jest w klubach (prezentacje, pokazy, relacje z wypraw wysokogórskich);
4. udział w przeglądach (festiwalach) filmów górskich w: Zakopanem, Krakowie, Łądku Zdroju, Warszawie, Gdyni, oraz na wielu festiwalach na świecie;
5. strona www. , Facebook, Instagram, media społecznościowe.

B. Wspinaczka sportowa

Wprowadzenie

Wspinaczka sportowa jest sportem młodym, który rozwija się bardzo dynamicznie. Zawody w zakresie wspinaczki sportowej rozgrywane są w 3 konkurencjach, wspinanie na czas (speed), prowadzenie (lead) i bouldering. Polska zajmuje wysoką pozycję w konkurencji na czas – reprezentanci kraju wielokrotnie zdobywali medale na zawodach rangi Mistrzostw Świata, Europy, Pucharu Świata, w kategoriach wiekowych juniorów i seniorów. Sytuacja ta wynika z większej tradycji startów w tej konkurencji, doświadczenia, kadry trenerskiej i ośrodków szkoleniowych ukierunkowanych na trening w tej dyscyplinie.

Na poziomie międzynarodowym sport ten reprezentuje Międzynarodowa Federacja we Wspinaczce Sportowej (IFSC), która zrzesza związki sportowe z 80 krajów na świecie, w tym Polski Związek Alpinizmu. W perspektywie ostatnich i przyszłych lat rozwoju wspinaczki sportowej, celem głównym jest wprowadzenie tej dyscypliny do programu Igrzysk Olimpijskich. Od roku 2007 wspinaczka sportowa została zaproszona do ruchu olimpijskiego przez International Olympic Committee, który nadał wspinaniu status rozpoznawczy. Od tego czasu głównym celem w rozwoju IFSC było działanie mające na celu zwiększyć szanse wspinaczki na włączenie do programu Igrzysk Olimpijskich. Taka szansa pojawiła się w 2012 roku, kiedy to wspinanie wraz z innymi 6 sportami znalazło się w grupie sportów pretendujących do włączenia do programu letnich Igrzysk Olimpijskich 2020 w Tokio. W tym samym roku reprezentacja IOC gościła na rozgrywanych w Paryżu Mistrzostwach Świata we wspinaczce sportowej. Efektem tej wizytacji było podjęcie przez IFSC decyzji o promowaniu wszystkich 3 konkurencji wspinaczki sportowej w walce o miejsce na igrzyska. Decyzją IOC z sierpnia 2016 roku, wspinaczka sportowa będzie reprezentowana na Igrzyskach Olimpijskich 2020 w Tokio w formacie „Trójboju”.

W roku 2017 we Wrocławiu odbędą się *The World Games*, gdzie po raz pierwszy w historii tych zawodów, wspinanie odbędzie się we wszystkich 3 konkurencjach – czas, prowadzenie i bouldering.

Rozwój wspinaczki sportowej może być również mierzony ilością powstawania komercyjnych sztucznych ścianek wspinaczkowych. Z każdym rokiem w dużych ośrodkach miejskich powstają nowe obiekty tego typu, a w perspektywie zwiększającej się konkurencji istniejące już ścianki rozbudowują się. W związku z powyższym istnieje coraz mniej sztucznych obiektów wspinaczkowych budowanych i zarządzanych przez kluby zrzeszone w PZA. Natomiast zarządcy obiektów komercyjnych często zrzeszają się w PZA lub współpracują z klubami zrzeszonymi w PZA między innymi po to, aby zawodnicy trenujący w tych obiektach mogli brać udział w zawodach rangi Pucharu bądź Mistrzostw Polski i mogli otrzymywać powołania do Kadry Narodowej. Jednocześnie tego typu ścianki stanowią główne zaplecze treningowe dla zawodników startujących w zawodach ogólnopolskich.

I. Obszar sportu

Polski Związek Alpinizmu działa w obszarze sportu kwalifikowanego i powszechnego w dyscyplinie wspinaczki sportowej. Działania polegają na koordynacji organizacji imprez krajowych o randze Pucharu i Mistrzostw Polski w czterech kategoriach wiekowych: juniorów młodszych, juniorów, młodzieżowców i seniorów. Dotyczą one również koordynacji organizacji zawodów z cyklu Pucharu Młodzików i Dzieci w kategoriach: dzieci młodszych, dzieci i młodzików. PZA sprawuje opiekę i koordynuje organizację wyjazdów zawodników kadry narodowej we wspinaczce sportowej

uczestniczących w zawodach międzynarodowych rangi pucharów Europy, świata, mistrzostw Europy i świata.

W obszarze sportu kwalifikowanego PZA powinno zwiększyć koordynację zgrupowań treningowych kadry narodowej, a w szczególności reprezentacji Kadry Narodowej w dyscyplinach prowadzenie i bouldering. Jednocześnie należy zapewnić wysoki poziom infrastruktury i kadry szkoleniowej dla zawodników startujących w konkurencji na czas, ponieważ to oni są w stanie rywalizować na najwyższym poziomie na zawodach międzynarodowych oraz zdobywają medale dla Polski w zawodach międzynarodowych różnej rangi – należy tu przywołać 2., 3. i 4. miejsce naszych zawodniczek w rozgrywanych w 2014 roku Mistrzostwach Świata we wspinaczce sportowej w hiszpańskim Gijon. Przykład zawodników startujących w konkurencji na czas jest o tyle istotny, że z uwagi na standaryzację ściany i drogi, na której odbywają się zawody na czas oraz starania PZA o uzyskanie własnej ścianki homologowanej do rozgrywania tego typu zawodów, posiadają oni dostęp do infrastruktury treningowej, która umożliwia przygotowanie na najwyższym poziomie. Jednocześnie wskazywane wcześniej doświadczenie trenerskie jest kapitałem, którego brakuje pozostałym dwóm dyscyplinom wspinania reprezentowanym na zawodach. Obserwuje się, że w przypadku startów zawodników Kadry Narodowej w zawodach międzynarodowych w dyscyplinach bouldering i prowadzenie, słabe wyniki wynikają często z braków w doświadczeniu zawodniczym, a niekoniecznie w przygotowaniu siłowo - motorycznym. Jednym z kierunków rozwoju dla reprezentantów tych konkurencji, a także dla utrzymania wysokiego poziomu zawodników startujących na czas powinny być zgrupowania powiązane z reprezentacjami innych krajów.

W zakresie organizacji współzawodnictwa na poziomie krajowym, stosowane przez PZA rozwiązania regulaminowe nawiązują do standardów międzynarodowych. Przepisy współzawodnictwa uzupełniane są co roku o zmiany, które zachodzą na poziomie IFSC. Liczba i rodzaj organizowanych przez PZA imprez, jest od wielu lat utrzymywana na tym samym poziomie. Trudności organizacyjne dotyczą konkurencji prowadzenie, a wynikają one przede wszystkim z ograniczonej infrastruktury. Ścianki komercyjne, na których mogłyby być rozgrywane zawody rangi Pucharu Polski w prowadzeniu, niechętnie podejmują się tego zadania, ponieważ dezorganizuje ono w zbyt dużym stopniu działalność komercyjną. Jednocześnie istnieje niewiele ścianek w obrębie powszechnych ośrodków sportu (MOSIR, OSIR), które mogłyby rozegrać zawody tego typu. Polem działania na przyszłe lata jest zaciśnięcie współpracy z tymi ośrodkami, które mogą rozgrywać tego typu zawody, i których poziom najbardziej odpowiada temu na zawodach rangi międzynarodowej. Jednocześnie ważnym elementem jest nawiązywanie relacji partnerskich z nowo powstającymi ściankami komercyjnymi i współpraca z nimi w zakresie organizowania zawodów mniejszej rangi aby przekonać je o celowości rozgrywania dużych imprez klasy mistrzowskiej.

Możliwe modyfikacje systemu współzawodnictwa krajowego mogą być związane ze sposobem finansowania imprez kalendarza PZA, szczególnie w przypadku zawodów w konkurencji bouldering. Doświadczenia ostatnich lat wskazują na rosnące zainteresowanie organizatorów w postaci komercyjnych ścianek wspinaczkowych, którzy to konkurują ze sobą również na poziomie goszczonych u siebie imprez i potrafią na nie zorganizować finansowanie zewnętrzne w stosunku do budżetu PZA. W powiązaniu z dużym doświadczeniem sędziów i konstruktorów dróg PZA działających od kilku lat na zawodach międzynarodowych, w perspektywie czasu PZA może ograniczyć finansowanie tego typu imprez, a być może nawet pobierać opłaty za licencję w ramach ich organizacji.

W ramach sportu dzieci i młodzieży najważniejszym zadaniem PZA jest rozwój programu Współzawodnictwa Sportowego Dzieci i Młodzieży. Zawodnicy rekrutujący się z zawodów tej rangi

stanowią podstawę dla przyszłej kadry narodowej juniorów i w interesie PZA powinno być możliwie jak największe ułatwienie organizacji zawodów tego typu.

II. Organizacja i szkolenia

Przepisy wspinaczki sportowej określają zasady ustalania składu kadry narodowej na dany rok w każdej kategorii wiekowej. Podstawą kwalifikacji są wyniki uzyskiwane przez zawodników w zawodach krajowych i międzynarodowych. W skład kadry wchodzi średnio pomiędzy 50 a 70 zawodników w kategoriach wiekowych wynikających z podziału stosowanego przez IFSC, tzn. juniorów młodszych (14-15 lat), juniorów (16-17 lat), młodzieżowców (18-19 lat) i seniorów.

Stosowane rozwiązania dobrze się sprawdzają i są zgodne z przepisami międzynarodowymi, sposób ustalania kadry i podział na grupy wiekowe w najbliższych latach najprawdopodobniej nie ulegną zmianie. W planach na przyszłość powinno się znaleźć dopracowanie procedur związanych z wyborem reprezentacji kadry narodowej na dane zawody międzynarodowe. Obecne regulacje stanowią dobrą bazę do ustalenia szerokiej kadry, którą należy poddać selekcji przy rozdziale dofinansowań na wyjazdy międzynarodowe.

Szkolenie we wspinaczce sportowej odbywa się w głównej mierze na poziomie klubów sportowych, realizujących przygotowania zawodników będących członkami kadry narodowej. Strategia na przyszłość powinna zakładać koordynację zgrupowań kadry narodowej w ośrodkach w Polsce oraz za granicą, w szczególności dla reprezentantów w dyscyplinach bouldering i prowadzenie. Z racji ciągłej ewolucji tych dyscyplin i różnych stylów wspinania pojawiających się na zawodach międzynarodowych, a nie zawsze możliwych do zrealizowania w warunkach polskiej infrastruktury, taka wymiana doświadczeń może stanowić istotny element w procesie szkolenia zawodników.

Wraz z planowanym na 2017 rok The World Games we Wrocławiu, w których jednym ze sportów będzie wspinaczka sportowa, z kadry narodowej co roku według opisanych procedur wybierana była grupa szkoleniowa, która ma na celu przygotowania do startów w tych zawodach.

III. Zakres uprawianej dyscypliny

Według danych IFSC ocenia się, że na świecie wspina się ok. 25 mln. ludzi, z czego 38% to kobiety, a 39% osób wspinających się to młodzież poniżej 18 roku życia¹. W Polsce niezwykle dynamicznie rozwijającą się dyscypliną wspinaczkową są zawody w boulderingu. Organizowanemu corocznie w coraz większym zakresie cyklowi Pucharu Polski towarzyszą zawody lokalne organizowane przez kluby lub komercyjne ścianki wspinaczkowe. Zawody te nie są koordynowane przez PZA, ale z pośród startujących w nich zawodników rekrutuje się wielu, którzy później uczestniczą w zawodach rangi Pucharu lub Mistrzostw Polski. W podobnym stopniu zawody te stanowią też ważną okazję treningową. Zawody bulderingowe są również najliczniej obsadzonymi zawodami w kalendarzu PZA. Na rozgrywanych w 2014 roku Mistrzostwach Polski w bulderingu do preeliminacji zgłosiło się ponad 200 zawodników, a zorganizowane podczas Krakowskiego Festiwalu Górskiego finały tych zawodów oglądało blisko 2000 osób. Rozwój wszystkich dyscyplin wspinaczkowych powinien zmierzać w tym kierunku, aby najważniejsze imprezy w roku również mogły posiadać zbliżoną frekwencję.

IV. Inwestycje – ścianka na czas PZA, ścianka boulderingowa

Po zmianach w organizacji zawodów na czas (standaryzacja ścianki i drogi do rozgrywania tej dyscypliny) oraz następujących po nich sukcesach polskich zawodników startujących w konkurencji

¹ Materiały promocyjne IFSC 2014

na czas, PZA zdecydował o inwestycji we własną ściankę do trenowania, a także rozgrywania zawodów na czas – w tym międzynarodowych. Konsekwencją tego ruchu były wspomniane wcześniej świetne starty zawodników w konkurencji na czas i zbudowanie dookoła tego obiektu młodej kadry, która obecnie walczy o najwyższe stopnie podium w zawodach międzynarodowych. Ponadto decyzją MSiT PZA będzie w 2017 roku właścicielem ścianki boulderingowej w standardzie zawodniczym, której premiera odbędzie się na Zawodach „*The World Games*” w lipcu 2017 roku. Związek będzie się w przyszłości starał aby inwestycji tego typu było więcej, bo im większa jest profesjonalna baza treningowa, tym lepszych wyników można się spodziewać. Związek stawia sobie za cel zorganizowanie ośrodka przygotowań olimpijskich zgodnie z praktykami innych olimpijskich związków sportowych.

V. Kadra szkoleniowa – trenerzy, sędziowie, konstruktorzy

Dla potrzeb organizacji współzawodnictwa PZA prowadzi szkolenia sędziów i konstruktorów dróg wspinaczkowych. Warunkiem prowadzenia szkolenia na wysokim poziomie jest utrzymanie kontaktów międzynarodowych. Obecnie PZA posiada jednego aktywnego sędziego międzynarodowego oraz trzech międzynarodowych konstruktorów dróg, którzy mogą pracować na stanowisku głównego konstruktora dróg. Prowadzone są szkolenia wewnętrzne sędziów i konstruktorów dróg na poziomie krajowym, a także unifikacje sędziów. Po ustaleniu zmian w strukturze szkoleniowej IFSC możliwe będzie zaplanowanie przeszkolenia kolejnych sędziów i konstruktorów dróg.

W roku 2014 przeprowadzony został pierwszy wewnętrzny kurs szkoleniowy dla instruktorów sportu PZA. Uprawnienia te miały jednak służyć przede wszystkim dla instruktorów, którzy prowadzą zajęcia ze wspinaczki w terenie. Kolejnym krokiem jest organizacja kursów dla trenerów, celem stworzenia szerszej kadry szkoleniowej.

VI. Marketing

W roku 2013 we współpracy ze sponsorem zewnętrznym cykl Pucharu Polski w bulderingu odbył się na zewnętrznej ścianie wspinaczkowej zbudowanej specjalnie na tę okazję. Obecnie PZA współpracuje ze sponsorami w zakresie strojów dla Kadry Narodowej.

Wspomniane wcześniej duże zainteresowanie zawodami w bulderingu i doświadczenie PZA w organizacji dużych imprez w centrach miast, stwarza szansę na pozyskanie strategicznego dla PZA sponsora, który podobnie jak w roku 2007 i 2013 umożliwiłby realizację całego cyklu zawodów w miejscach, które przyczyniłyby się do popularyzacji wspinaczki.

VII. Współpraca międzynarodowa.

PZA współpracuje na poziomie międzynarodowym z IFSC poprzez reprezentację wspomnianych wyżej sędziów i konstruktorów międzynarodowych. Ponadto PZA reprezentują działający osoby wybrane przez IFSC do prac w komisji sportowej, komisji zawodników i komisji wspinaczki na czas.

W najbliższych latach PZA zaangażowana jest we współpracę w organizacji dwóch ważnych imprez międzynarodowych. W 2015 roku w Katowicach we współpracy z Akademickim Związkiem Sportowym organizowane będą pierwsze w historii Akademickie Mistrzostwa Europy we wspinaczkę sportowej. Rozgrywane na nich będą wszystkie 3 dyscypliny wspinaczki, a PZA oprócz współpracy na poziomie kadry sędziowskiej i konstruktorów dróg udostępni swoją ściankę na czas.

Kolejnym ważnym wydarzeniem będą organizowane w 2017 roku *The World Games* we Wrocławiu. Reprezentant KWS PZA wraz ze Sports Manager IFSC współpracują na poziomie doradczym

z komitetem organizacyjnym The World Games. W przyszłości zaangażowanie w organizację i jak najlepsze przedstawienie sportu dla szerokiej publiczności podczas tej imprezy będzie jednym z ważniejszych punktów w działaniach PZA dotyczących wspinaczki sportowej.

VIII. Wspinaczka lodowa

Wspinaczką lodową na świecie zajmuje się kilka milionów ludzi, a od lat 80. odbywały się zawody w tej dyscyplinie, jednak pierwszy Puchar Świata organizowany przez UIAA odbył się w 2002r w Val Daone. Przez ostatnie 15 lat tak naprawdę dyscypliny się kształtowały. Aktualnie w PŚ dominują dwie dyscypliny: lead i speed, choć rozgrywane również były zawody w boulderingu, a planowane są również i w kombinacji.

Ze względu na brak obiektów treningowych w Polsce – sportem kwalifikowanym zajmuje się niewiele osób, a mimo to Kadra osiąga bardzo przyzwoite wyniki, m.in. finały w prowadzeniu i czasówkach Pucharu Świata osiągnęte przez Olę Kosek.

Strategia rozwoju na najbliższe lata powinna uwzględniać przede wszystkim rozwój infrastruktury wspinaczkowej dla obu dyscyplin, choć łatwiej będzie rozwinąć najpierw obiekt do prowadzenia, gdyż można wykorzystać już istniejące ścianki wspinaczkowe. Przygotowanie ścianki do wspinaczkowej lodowej powinno być kolejnym etapem.

Ponadto PZA powinna skupić się na rozwoju kadry szkoleniowej tj. trenerów klubowych oraz kadrowych, wraz z rozwojem infrastruktury kolejnym etapem będzie stworzenie kadr niezbędnych do organizacji wpieryw przygotowania dróg na obiektach, czyli konstruktorów dróg, a później rywalizacji krajowej, czyli sędziów.

Rozwój sportu kwalifikowanego powinien obejmować zgrupowania i konsultacje zagraniczne (przy braku infrastruktury w Polsce) ze szczególnym uwzględnieniem współpracy pomiędzy różnymi krajami (głównie przez wzgląd na niszowy charakter dyscypliny w Polsce) oraz jak najliczniejsze starty w zawodach międzynarodowych (zwłaszcza niskiej rangi w krajach sąsiadujących z Polską), gdyż ich walory edukacyjne i rozwojowe w połączeniu z niskimi kosztami startów będą nieocenione w tworzeniu doświadczonej kadry w przyszłości.

Podsumowanie

Wspinanie jest szybko rozwijającym się, atrakcyjnym dla młodych ludzi, sportem. Działania PZA powinny zmierzać do wykorzystania tej korzystnej sytuacji na rzecz rozwoju sportu we wszystkich jego wymiarach.

Najważniejszymi w najbliższych latach wydarzeniami będą Akademickie Mistrzostwa Europy i The World Games we Wrocławiu. Działania PZA skupiać się będą na tym, aby wykorzystać te imprezy jako okazję do promocji sportu i możliwie najlepszych startów reprezentantów Kadry Narodowej w tych zawodach.

Z uwagi na kilkunastoletnie tradycje wspinania sportowego, na sukcesy naszych zawodników, stawiające Polskę w ścisłej światowej czołówce tej dyscypliny, a także realne szanse włączenia wspinania sportowego do dyscyplin olimpijskich, dla zwiększenia szansy na wykorzystanie powyższego kapitału na rzecz dalszego rozwoju sportu konieczne będzie zwiększenie wsparcia dla tej dyscypliny na szczeblu ogólnokrajowym, zwłaszcza projektów trudnych do zrealizowania na niższych szczeblach.

C. Alpinizm jaskiniowy

Wprowadzenie

Taternictwo jaskiniowe jest wraz ze wspinaczką wysokogórską historyczną dyscypliną w obrębie alpinizmu. Trudno jednak mówić o prosto rozumianym współzawodnictwie, gdyż dokonań w tym zakresie nie mierzy się stoperem, nie ocenia się szybkości pokonywania odcinków linowych czy zacisków.

W taternictwie jaskiniowym podstawowe znaczenie mają osiągnięcia eksploracyjne, w tym na obszarze nowych rejonów, związane z zespołowym działaniem prowadzonym często przez długie lata.

Działalność sportowa

Osiągnięcia polskich grotolazów to jedne z najlepszych wyników na świecie. Polacy należą do czołówki w taternictwie jaskiniowym, w szczególności w eksploracji jaskiń typu alpejskiego, uznawanych za najtrudniejsze. Nasza pozycja na świecie jest wynikiem prowadzenia konsekwentnej eksploracji masywów górskich i systemów jaskiniowych, dzięki czemu przez kilka lat byliśmy odkrywcami najgłębszej jaskini na świecie (Lamprechtsofen, 1998 r.). Prowadziliśmy również udane eksploracje w kilku innych alpejskich rejonach krasowych. Uwieńczone one były tak poważnymi sukcesami jak eksploracja jaskini Feichtnerschachthöhle – 1149 m, Jubilumschacht (-1173 m), Hochschartenhöhllensystem (-1394 m), Meanderhöhle (-1029). Za te wyniki nasi zawodnicy wielokrotnie otrzymali nagrodę Ministra KFiS „Za wybitne osiągnięcia sportowe”. Na przestrzeni ostatnich lat prowadzimy systematyczną i pełną sukcesów eksplorację w Chinach – w ramach wypraw centralnych Komisji Taternictwa Jaskiniowego PZA, Turcji, Kaukazie, Alpach – w tym w szczególności w Austrii, Czarnogórze czy Hiszpanii. Corocznie w zagranicznych zgrupowaniach wyczynowo-eksploracyjnych uczestniczy ponad 200 zawodników, z większości klubów taternictwa jaskiniowego zrzeszonych w PZA.

Wyniki Polaków w eksploracji jaskiń są doceniane na arenie międzynarodowej (m.in. w 2014 roku nominacja przez Europejską Federację Speleologiczną polskiej wyprawy centralnej do Chin jako „Ekspedycja roku 2013”, jedna z 4 nominowanych). Osiągnięcia eksploracyjne polskich grotolazów wyróżniane i dostrzegane są również w kraju (corocznie przyznawane nagrody „Kolosy” w kategorii „Eksploracja jaskiń”, w lutym 2015 roku redakcja miesięcznika National Geographic Traveler ogłosiła nominowanych w konkursie TRAVELERY - wśród kandydatów w kategorii „Wyczyn roku” znaleźli się polscy grotolazi - za pierwsze polskie przejście jaskiniowego trawersu Mala Boka - BC 4 na Słowenii).

Warto zaznaczyć, że przy większym wsparciu logistycznym i finansowym ze strony polskich instytucji możliwym byłoby umocnienie pozycji naszego ruchu jaskiniowego i rozszerzenie zasięgu eksploracji w egzotycznych i trudno dostępnych rejonach.

Działalność eksploracyjna należy zarówno do najciekawszych, ale zarazem najbardziej niebezpiecznych form działalności jaskiniowej. Poruszanie się w nowo odkrytych partiach jaskini wymaga doświadczenia związanego z przewidywaniem zagrożeń związanych z kruszyzną, gwałtownymi przyborami wody, ruchomością zawałisk. Błąd popełniony w trakcie działalności jaskiniowej i związany z nim wypadek, nawet niegroźny, związany jest z prowadzeniem akcji ratunkowej trwającej często wiele dni, z zaangażowaniem dziesiątek osób. Te trudności i niebezpieczeństwa widoczne są szczególnie wyraźne w terenie odległym od cywilizacji, gdzie dotarcie osób spoza wyprawy, niosących jakkolwiek pomoc może trwać ponad tydzień.

Dlatego w środowisku speleologicznym na świecie liczą się nie tylko głębokie czy też długie jaskinie, ale także eksploracja jaskiń położonych w terenie trudno dostępnym. Nasze wyprawy do chilijskiej Patagonii na wyspę Madre de Dios i Diegi de Almagro, na Spitsbergen, na Papuę Nową Gwineę są jednymi z nielicznych, organizowanych w tak egzotyczne tereny krasowe. Słymiemy również z ciekawych projektów sportowych: wspinaczkowe pokonywanie jaskiń (projekt z lat 90-tych obejmujący wspinaczki w najgłębszych jaskiniach Polski i świata: Wielka Śnieżna, Śnieżna Studnia, Systema Cheve w Meksyku czy ówczesnie najgłębsza jaskinia świata Reseau Jean Bernard), sportowe przejścia najgłębszych studni świata (w ostatnich latach: Nyx 429 m, Czarnogóra; Miao Keng 491 m, Chiny; Da Keng 519 m, Chiny; Big Boss 410 m, Abchazja)

Warto również podkreślić udział polskich grotołazów w międzynarodowych wyprawach eksploracyjnych, a także jaskiniowe nurkowania na światowym poziomie (Meksyk, Hranická Propast w Czechach).

Rozwój taternictwa jaskiniowego związany jest z koniecznością prowadzenia eksploracji, czyli badaniem i odkrywaniem jaskiń w górach, które jeszcze eksplorowane pod tym kątem nie były. Wiąże się to z koniecznością organizowania wypraw w kras egzotyczny, wypraw trudnych logistycznie, niebezpiecznych ze względu na teren działania i oddalenie od cywilizacji oraz bardzo drogich.

W najbliższych latach (do roku 2027) chcemy koncentrować się na:

- 1/ organizowaniu wyjazdów rekonesansowych i wypraw (w tym centralnych) w perspektywiczne eksploracyjnie rejony (m.in. Chiny, Kaukaz, Meksyk, Ameryka Południowa, itd.). Prowadzenie eksploracji krasu egzotycznego jest przez światowe organizacje speleologiczne uznawane za jedno z najciekawszych przedsięwzięć, dlatego zaznaczenie tam naszej polskiej obecności jest niezwykle istotne;
- 2/ konsekwentnej działalności w europejskich masywach eksplorowanych dotychczas (Austria, Hiszpania, Czarnogóra, Słowenia). Największe znaczenie dla naszej działalności eksploracyjnej ma Austria, gdzie polski alpinizm jaskiniowy odniósł swoje największe sukcesy, a w wyniku konsekwentnie prowadzonej eksploracji zajęliśmy zdecydowanie najważniejszą pozycję spośród wszystkich ekip zagranicznych;
- 3/ kontynuacji eksploracji w Turcji oraz podjęciu eksploracji w krajach Bliskiego i Dalekiego Wschodu, gdyż są to jedne z najbardziej interesujących i słabo poznanych rejonów krasowych świata;
- 4/ współpraca z federacjami speleologicznymi innych krajów organizującymi wyprawy w kras egzotyczny (Włosi, Francuzi, Amerykanie, Hiszpanie, Rosjanie).

Współpraca międzynarodowa

W zakresie współpracy międzynarodowej najbliższe relacje zostały nawiązane ponad 40 lat temu i są do dziś kontynuowane z Francuską Federacją Speleologiczną. Spośród innych krajów od lat utrzymujemy bliskie kontakty z federacjami z Austrii i Hiszpanii. Począwszy od grudnia 2007 również z federacją niemiecką. Spośród innych krajów europejskich ważne są dla nas relacje z federacjami takich krajów jak: Słowenia, Włochy, Rumunia, Chorwacja i Czarnogóra. Po kilkunastu latach przerwy odbudowywane są kontakty z federacją rosyjską. Spośród krajów pozaeuropejskich utrzymujemy bliskie kontakty ze środowiskiem alpinistów jaskiniowych USA i Meksyku oraz Turcji, a także ostatnio Iranu. Jesteśmy członkiem Europejskiej Federacji Speleologicznej oraz Międzynarodowej Unii Speleologicznej.

Działalność szkoleniowa

Nasz system szkolenia w światowym środowisku speleologicznym należy do jednego z najlepszych. Dotyczy to zarówno szkolenia na poziomie podstawowym, jak i instruktorskim. W ramach szkoleń klubowych prowadzonych zgodnie z programem szkolenia PZA, co roku ponad 100 nowych zawodników otrzymuje licencje czyli kartę taternika jaskiniowego, co oznacza, że może w pełni włączać się do działań sportowo-eksploracyjnych. Cykl szkolenia podstawowego trwa co najmniej rok i oprócz wielu godzin praktycznych, obejmuje kilkadziesiąt godzin wykładów dotyczących nie tylko zagadnień techniczno-sportowych (techniki w taternictwie jaskiniowym, trening, pierwsza pomoc i postępowanie powypadkowe w górach), ale również liczne zagadnienie z wiedzy ogólnogórskiej (topografia, terenoznawstwo, geologia z uwzględnieniem zjawisk krasowych, historia alpinizmu i speleologii), dzięki czemu dbamy nie tylko o rozwój sportowy, ale również intelektualny szkolonej młodzieży. W ramach doskonalenia kadry w kursach fakultatywnych (autoratownictwo, ratownictwo, kartowanie, poręczowanie jaskiniowe) corocznie uczestniczy ponad 100 osób. Widać rosnące zainteresowanie szkoleniami, zarówno na poziomie podstawowym, jak i doszkalaniem zawodników. Dzięki wysokiemu poziomowi wyszkolenia nasza kadra instruktorska prowadzi szkolenia w wielu krajach. Na przełomie lat 80 i 90-tych zaprezentowaliśmy współczesne techniki jaskiniowe speleologom radzieckim, co zaowocowało burzliwą eksploracją jaskiń Kaukazu, w tym wyeksplorowaniem pierwszej jaskini o głębokości przekraczającej 2000 m. Nasza kadra instruktorska od wielu lat prowadzi szkolenia dla grup ratownictwa wysokościowego Państwowej Straży Pożarnej. Dzięki temu do ratownictwa wprowadzone zostały nowoczesne techniki linowe umożliwiające transport noszy z poszkodowanym w terenie ekstremalnie trudnym.

Pod egidą Komisji Taternictwa Jaskiniowego Polskiego Związku Alpinizmu powołana została Grupa Ratownictwa Jaskiniowego, dyspozycyjna w przypadku konieczności podjęcia działań ratowniczych, związanych z wypadkami jaskiniowymi.

Priorytetowymi zadaniami na najbliższe lata będzie:

- 1/ prowadzenie wszechstronnych szkoleń fakultatywnych dla zawodników biorących udział w wyprawach oraz taterników jaskiniowych z klubów zrzeszonych w Polskim Związku Alpinizmu, tak aby poziom ich przygotowania do eksploracji był jak najwyższy, a działanie na miejscu jak najbezpieczniejsze;
- 2/ podnoszenie kwalifikacji i rozwój oraz unifikacja kadry instruktorskiej poprzez poszerzenie zakresu wiedzy dotyczącej fizjologii wysiłku, metod treningu we współpracy z uczelniami sportowymi;
- 3/ ukonstytuowanie się i rozwój Grupy Ratownictwa Jaskiniowego KTJ PZA, wsparcie jej działań poprzez np. doposażenie w sprzęt ratowniczy;
- 4/ współpraca w zakresie ratownictwa jaskiniowego z Francuską Federacją Speleologiczną oraz w kraju z instytucjami zajmującymi się ratownictwem wysokościowym, w ramach Zintegrowanego Systemu Ratowniczego, czyli z Państwową Strażą Pożarną, Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, Tatrzańskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym. Podpisanie porozumień w zakresie współpracy w ramach ZSRG z PSP i TOPR, oraz rozwijanie tej współpracy podczas wspólnych szkoleń i manewrów.

Współpraca w zakresie szkolenia z innymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi

Wielokrotnie uczestniczyliśmy w manewrach ratownictwa wysokościowego organizowanych w ramach Zintegrowanego Systemu Ratowniczego, współpracując z PSP, GOPR, TOPR, wojskiem

i policją. Służyliśmy tam radą i doświadczeniem, korzystając jednocześnie z ich wiedzy. Doświadczenie szkoleniowe i te z zakresu ratownictwa jaskiniowego zawdzięczamy wieloletniej współpracy z Francuską Federacją Speleologiczną. Od wielu lat prowadzimy międzyministerialną wymianę z Francją. Nasi zawodnicy wyjeżdżają na szkolenia z zakresu kierowania akcjami ratownictwa jaskiniowego, nurkowego ratownictwa jaskiniowego, nurkowania jaskiniowego. Do tej wymiany międzynarodowej wciągnęliśmy również PSP, GOPR i TOPR, umożliwiając im poszerzenie ich doświadczeń ratowniczych.

Zaplecze szkoleniowo-treningowe, marketing

PZA nie posiada bazy szkoleniowej i treningowej dla taternictwa jaskiniowego, gdyż z racji specyfiki tego sportu nie da się prowadzić treningu w warunkach „laboratoryjnych”.

Większość szkoleń prowadzimy w górach, gdzie korzystamy z lokalnej bazy noclegowej oraz obozowiska na Polanie Rogoźniczańskiej, dzierzawionego od Tatrzańskiego Parku Narodowego w okresie letnim.

Nasz trening polega przede wszystkim na pokonywaniu jaskiń. W czasie akcji podnosimy nie tylko siłę i wytrzymałość, ale przede wszystkim doskonalimy technikę. Oczywiście niektóre formy treningu mogą być prowadzone w warunkach miejskich (praca nad wytrzymałością, nad siłą, podstawowy trening techniczny na linach czy też trening wspinaczkowy na sztucznych ścianach i naturalnych obiektach), jednakże do utrzymania właściwej formy konieczne są częste pobyty w górach. Większość naszych czołowych zawodników spędza na działalności jaskiniowej ponad 1/3 roku. Świadczy to o olbrzymiej determinacji i chęci podnoszenia swoich kwalifikacji i poziomu sportowego, gdyż nie ma wśród nas osób zajmujących się sportem profesjonalnie i żyjących ze sportu. PZA nie jest w stanie dofinansowywać działalności treningowej zawodników, nie mają też takiej możliwości kluby taternictwa jaskiniowego, utrzymujące się głównie ze składek członkowskich. Pomimo podejmowanych na poziomie centralnym i regionalnym licznych prób, tylko w wyjątkowych przypadkach możemy liczyć na sponsorów. Naszych zawodników „nie widać” i jest to dyscyplina sportu wyjątkowo niewidowiskowa. Wymiar sportowy i współzawodnictwo widoczne są podczas organizowanych rokrocznie Mistrzostw Polski w Technikach Jaskiniowych.

Nieliczne kluby otrzymują wsparcie od władz samorządowych, dotyczy to szczególnie klubów z mniejszych miast, gdzie wszelkie formy działalności społecznej są bardziej doceniane. Optymalne byłoby zapewnienie zawodnikom możliwości regularnego treningu z wykorzystaniem dostępnych współcześnie metod oceny postępów treningu. Do tego konieczna byłaby ścisła współpraca ze specjalistycznymi ośrodkami treningowo-badawczymi, oraz znacznie większe możliwości finansowe. PZA wspiera kluby w ich staraniach o pozyskiwanie sponsorów, dokumentując osiągnięcia sportowo-eksploracyjne zawodników oraz podkreślając korzystny wpływ tej dyscypliny sportu na rozwój psychospołeczny młodego człowieka.

Wydawnictwa i współpraca z mediami

Od kilkudziesięciu lat materiały szkoleniowe i dokumentacyjne były drukowane w biuletynach klubowych i „Taterniku”, wydawane jest również ogólnopolskie pismo „Jaskinie”, które spełnia rolę dokumentacyjną, częściowo również szkoleniową. Pragniemy utrzymać wydawanie tego pisma. Biuletyn „Jaskinie” oraz jego angielskojęzyczna wersja „Polish Caving”, drukowana z okazji zjazdów Międzynarodowej Unii Speleologicznej uznawane są za najciekawszy materiał dokumentujący działalność krajowej federacji oraz ją promujący. Mamy nadzieję na zebranie i wydanie profesjonalnych materiałów, pomocnych w szkoleniu instruktorów i młodych adeptów taternictwa jaskiniowego.

Staramy się utrzymywać kontakt z mediami, zarówno na poziomie centralnym, jak i lokalnym. Podkreślamy nie tylko sportowe osiągnięcia naszych zawodników, ale również niezwykle ważne we współczesnym świecie cechy kształtowane podczas działalności w jaskiniach (zespołowość działania, wspólny nadrzędny cel, zaufanie do partnerów podczas akcji górskiej, itd.).

Działalność popularyzatorska realizowana jest również w klubach oraz podczas ogólnopolskiego przeglądu działalności jaskiniowej „Speleokonfrontacje”, a także poprzez udział w przeglądach i festiwalach.

Podsumowanie

Taternictwo jaskiniowe nie jest i nie będzie sportem związanym ze współzawodnictwem sportowym i pokonywaniem rywali. Nie można w obiektywny sposób porównywać czasów pokonywania różnych jaskiń. Jest natomiast sportem związanym z pokonywaniem przestrzeni i przekraczaniem granic własnych możliwości. Dlatego należy dążyć do stworzenia osobom uprawiającym taternictwo jaskiniowe takich możliwości, w których osiągnięcie wyżej wymienionych celów będzie jak najłatwiejsze. Można to osiągnąć przez ciągle podnoszenie poziomu szkolenia oraz właściwe wspieranie i promocje wypraw eksploracyjnych, zarówno na poziomie centralnym, jak i klubowym. Należy również wspierać kluby, gdyż od ich sprawnego, prężnego działania w dużej mierze zależy rozwój i sukces polskiego taternictwa jaskiniowego.

D. Narciarstwo wysokogórskie

Wprowadzenie

Narciarstwo wysokogórskie, jako forma rywalizacji i zawodów zaczęło rozwijać się w krajach alpejskich już w połowie lat 30-tych XX wieku. Pierwsze zawody w Polsce odbyły się w Tatrach w 1989 roku.

Efektywny rozwój tej dyscypliny sportu w naszym kraju rozpoczął się dopiero w 2002 roku, kiedy PZA zorganizował pierwszy w historii Puchar Polski, a nasza reprezentacja wzięła udział w I Mistrzostwach Świata w Narciarstwie Wysokogórskim w Serra Chevalier we Francji. Polski Związek Alpinizmu nawiązał ścisłą współpracę z Międzynarodowym Komitetem Narciarstwa Wysokogórskiego UIAA – ISMC, który obecnie występuje pod nazwą ISMF (International Skimountaneering Federation), stając się jego członkiem.

Od tego czasu polscy zawodnicy startują w zawodach Pucharu Europy, zawodach Pucharu Świata, Mistrzostwach Europy, Mistrzostwach Świata, międzynarodowych zawodach drużynowych serii Big Race oraz wielu innych. W Polsce od 2002 roku rozgrywany jest Puchar Polski, a od 2004 roku Mistrzostwa Polski. Poza klubami sportowymi organizacją zawodów zajmują się też służby ratownictwa górskiego (GOPR i TOPR), firmy komercyjne oraz sporadycznie parki narodowe z terenów górskich.

Obszary sportu

Sport kwalifikowany

Zadaniem PZA jest organizacja współzawodnictwa sportowego w narciarstwie wysokogórskim w zakresie sportu kwalifikowanego. Komisja Narciarstwa Wysokogórskiego PZA jest w stałym kontakcie z ISMF. Komisja opracowała polskie regulaminy sportowe w oparciu o standardy i zbieżne z wytycznymi ISMF. Polski kalendarz zawodów uwzględnia kalendarz ISMF, tzn. stara się z nim nie kolidować tak, by polscy zawodnicy mogli brać udział zarówno w zawodach krajowych jak i międzynarodowych.

Na chwilę obecną narciarstwo wysokogórskie w Polsce posiada ponad 25. licencjonowanych sędziów krajowych oraz czterech sędziów międzynarodowych z certyfikatami ISMF.

Corocznie powoływana jest kadra narodowa na okres od 1 lipca do 30 czerwca. Wynika to m.in. z faktu, że zawody odbywające się na półkuli południowej zaliczane są do tego sezonu zimowego, który na półkuli północnej dopiero nadejdzie. Na razie udział polskich zawodników w zawodach odbywających się na innych kontynentach leży poza możliwościami finansowymi PZA.

Ze składu kadry na podstawie osiągnięć na zawodach wyznaczonych jako kwalifikacyjne, wyłaniana jest reprezentacja Polski na Mistrzostwa Świata albo Mistrzostwa Europy. Mistrzostwa Świata i Mistrzostwa Europy rozgrywane są naprzemiennie co dwa lata.

Międzynarodowe regulaminy przewidują następujące kategorie zawodników z uwzględnieniem płci:

kadet (cadet) – 15-17 lat;

junior – 18 - 20 lat;

espoir – 21-23 lat (jako podkategoria kategorii senior);

senior – od 21 lat.

W narciarstwie wysokogórskim rozgrywane są następujące konkurencje:

Bieg indywidualny – standardowa konkurencja dotycząca wszystkich kategorii zawodników rozgrywana na zawodach pucharu świata i pucharu kontynentu oraz mistrzostwach świata i mistrzostwach kontynentu;

Bieg zespołowy (zespoły dwuosobowe) – konkurencja j.w., ale rozgrywana wyłącznie w kategorii senior i espoir;

Sprint - techniczna, bardzo szybka konkurencja zamykająca się w 2-4 minutach, rozgrywana na krótkim odcinku trasy. Zawiera podbieg i zjazd.

Vertical – bieg indywidualny pod górę o przewyższeniu 400-1000m, bez zjazdu. Konkurencja rozgrywana przede wszystkim na mistrzostwach świata i mistrzostwach kontynentu;

Sztafeta – konkurencja rozgrywana na mistrzostwach świata i mistrzostwach kontynentu, w przypadku seniorów zespół liczy czterech zawodników, w przypadku senierek zespół liczy trzy zawodniczki; w przypadku młodzieży (kadeci i juniorzy razem) zespół liczy trzy osoby i w zespole musi być przynajmniej jedna kobieta;

Bieg długodystansowy indywidualny oraz **bieg długodystansowy zespołowy** – zespoły dwu i trzyosobowe w serii tzw. Big Race. Trudne, długie i niezwykle prestiżowe zawody, z elementami viaferrat, pokonywania lodowców, technicznymi zjazdami. Przyciągają uwagę mediów i kibiców. Najśłynniejsze to min. Trofeo Mezzalama, Pierra Menta, Patrouille des Glaciers.

PZA w ostatnich latach zmniejszyła liczbę osób wysyłanych na zawody międzynarodowe, skupiając się przede wszystkim na młodych i rokujących zawodnikach. Dzięki tej polityce można było przeznaczyć większe środki na starty w Pucharze Świata i zawodach mistrzowskich Anny Figury, która w trzech ostatnich sezonach zdobyła dwa złote, dwa srebrne i jeden brązowy medal Mistrzostw Europy i Mistrzostw Świata w kategorii indywidualnej oraz sprincie. Już od kolejnego sezonu planujemy na zawody mistrzowskie dodatkowo wysłać kadrę młodzieżową, czyli kadetów i juniorów.

Dotychczasowe znaczące osiągnięcia na arenie międzynarodowej:

- Magdalena Derezińska - wicemistrzostwo świata 2004 w biegu indywidualnym w kategorii espoir
- Julia Wajda - brązowy medal na Mistrzostwach Europy 2007 w biegu indywidualnym w kategorii kadet, brązowy medal na Mistrzostwach Europy 2007 w verticalu w kategorii kadet
- Andrzej Bargiel - 4. miejsce w zawodach Pierra Menta w kategorii junior w 2008r., 3. miejsce w kategorii espoir w klasyfikacji generalnej Pucharu Świata 2009, 6 i 7 miejsce na Mistrzostwach Świata w 2011
- Anna Figura - w 2012 roku zdobyła brązowy medal na Mistrzostwach Europy w sprincie (oraz srebro w espoir), złoty medal Mistrzostw Europy w kategorii espoir w starcie indywidualnym. W 2013 roku zwyciężyła w Mistrzostwach Świata w sprincie w kategorii espoir (do 23 lat), a w rywalizacji seniorów uplasowała się na 4. miejscu. W 2015 zdobyła srebrny medal Mistrzostw Świata w sprincie.

Sport dzieci i młodzieży

Narciarstwo wysokogórskie, dyscyplina dziedziny sportowej alpinizm, łączy w sobie elementy wspinaczki wysokogórskiej, narciarstwa biegowego i narciarstwa alpejskiego. Chociaż żadna z tych dyscyplin sportowych nie jest oficjalnie uznawana w Polsce za sport niebezpieczny, to jednak

uprawianie narciarstwa wysokogórskiego zawiera pewne znaczące, chociaż społecznie akceptowalne, elementy ryzyka. Wytrzymałość, która potrzebna jest w tej dyscyplinie, nie jest cechą dzieci i młodziej młodzieży. Z tych dwóch powodów najmłodszy zawodnicy dopuszczani do zawodów sportu kwalifikowanego mają rocznikowo 15 lat i trasa dla nich obwarowana jest specjalnymi limitami długości i przewyższenia.

Sport powszechny

W dniu 30 listopada 2014r. w Zakopanem zakończył się nabór do Grupy Młodzieżowej PZA w Narciarstwie Wysokogórskim - chęć udziału zgłosiło aż 30 dzieci w wieku od 10 do 18 lat! Do grupy zostali przyjęci wszyscy chętni, którzy wzięli udział w sprawdzianie biegowym, a najlepsi w swoich kategoriach wiekowych zainaugurowali sezon zimowy na obozie w austriackim Lienz zorganizowanym przez ISMF.

Pierwsze wycieczki i szkolenia w Polsce dzieci i młodzież rozpoczęły końcem grudnia w Zakopanem, gdzie odbył się bezpłatny obóz dzięki wsparciu pozyskanym ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej Ministerstwa Sportu i Turystyki. Uczestnicy poznali na nim podstawowy zakres wiedzy o górach, zagrożeniach i profilaktyce lawinowej, technikach podejść na fokach, zjazdach w terenie oraz bezpiecznym planowaniu swoich aktywności w terenie. Zajęcia, szczególnie dla najmłodszych dzieci, miały przede wszystkim formę zabawy i przygody, a ich celem było kompleksowe pokazanie, jak pięknym sportem jest narciarstwo wysokogórskie. W ramach wolontariatu do prowadzenia wycieczek zgłosili się instruktorzy PZA, zawodnicy, ratownicy TOPR i przewodnicy tatrzańscy.

Następnie od stycznia do kwietnia 2015r., grupa powiększona o dzieci w wieku od 7 lat spotykała się na zorganizowanych wycieczkach i szkoleniach w Tatrach. Dzięki niektórym organizatorom zawodów z cyklu Pucharu Polski PZA, najmłodszy mieli okazję spróbować swoich sił w rywalizacji sportowej na mini dystansach przygotowanych specjalnie dla nich. Skiturową zimę dzieci i młodzież zakończyły spotkaniem w dniach 24-26 kwietnia w Betlejemce na Hali Gąsienicowej, które było ukoronowaniem całego sezonu. Latem grupa będzie spotykać się na wycieczkach pieszych i rowerowych celem podtrzymania kondycji i szkoleń górskich, a od grudnia wróci do szkolenia zimowego. Koordynatorem grupy jest Andrzej Marasek, Instruktor Narciarstwa Wysokogórskiego PZA i zawodowy ratownik TOPR.

Projekt zakładał utworzenie grupy dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjalnych, ale także z liceum, które na spotkaniach w Zakopanem i okolicach, poznają i będą udoskonalać swoje umiejętności w narciarstwie wysokogórskim. To sport, który ma ambicje w najbliższych 10-15 latach zdobyć kwalifikację do grona sportów olimpijskich, a w tej chwili w Polsce cierpi na tzw. lukę pokoleniową - nie ma żadnego systemu, klubu czy ośrodka, który programowo uczył by dzieci jego bezpiecznego uprawiania!

PRZYSZŁOŚĆ

Podsumowując pierwsza w kraju grupa młodzieżowa w narciarstwie wysokogórskim powstała dzięki projektowi współfinansowanemu przez Ministerstwo Sportu i Turystyki i spełniła oczekiwania tak dzieci i młodzieży, jak i rodziców. Udział wolontariuszy obiecujących szkolenie dzieci w przyszłości daje duże możliwości dla rozwinięcia grupy i rozpoczęciu regularnych, weekendowych spotkań w górach w trakcie sezonów zimowych oraz letnich. Przed dziećmi i młodzieżą rozciąga się perspektywa regularnego szkolenia pod okiem profesjonalistów, które jednak aby było skuteczne powinno być systematyczne. W tym roku organizatorzy niektórych zawodów z serii Pucharu Polski PZA zobowiązali się w ramach wolontariatu do przygotowania obok tras dla dorosłych, także tras dla

dzieci, aby te mogły w przyjaznej dla nich formie poznać charakterystykę zawodów. Polski Związek Alpinizmu chce kontynuować szkolenie dzieci i młodzieży i dać im możliwość wybrania narciarstwa wysokogórskiego zarówno jako aktywności hobbystycznej, jak i poszerzenia zainteresowań o zawody sportowe. Każde dziecko, niezależnie od tego czy w zawodach chce startować, czy nie, może brać udział w zajęciach, a także obozach sportowych.

Co roku odbywają się na zmianę Mistrzostwa Europy i Świata w Narciarstwie Wysokogórskim, od kilku lat Polska nie wysyła na nie zawodników poniżej 18-go roku życia, a mogłaby. W przedziale wieku 15-17 lat byłaby szansa na pierwsze medale kadetów. Po pierwszym sezonie Grupy Młodzieżowej wiemy, że jest przynajmniej 5-6 kadetów oraz 2-3 juniorów, którzy w przyszłym sezonie będą reprezentować kraj w zawodach mistrzowskich. PZA stoi na stanowisku, że promowanie narciarstwa wysokogórskiego wśród najmłodszych pomoże wypracować także kadry w przyszłości i z tego punktu widzenia jest dobrą inwestycją. W cyklu zajęć oraz obozów dla dzieci szczególnie istotne jest dotarcie do jak największej grupy potencjalnych narciarzy, także z biednych gmin wiejskich (górkich) - stąd skupienie się na rejonie Podhala.

Zakładamy, iż dzieci z obozu sportowego, a w przyszłych latach także z zajęć sportowych, będą w przeważającej części uczestniczyły w zawodach i wyjazdach, oraz podobnie wśród kadry – opiekunowie grupy będą uczestniczyli w prowadzeniu zajęć, organizacji zawodów i wyjazdów, a także będą uczestnikami planowanego szkolenia. Co w naszej ocenie daje podstawy do ułożenia systematycznego, wieloletniego szkolenia, a w następnych latach przyniesie wyniki.

Już dziś wiemy, że wystawimy kadrę młodzieżową w Mistrzostwach Europy 2016. Polski Związek Alpinizmu chce poprzez zajęcia i obozy sportowe w sezonie 2015 umożliwić im systematyczne trenowanie, co poskutkuje wysłaniem najlepszych na pierwsze zawody mistrzowskie.

Szkolenie

Kadra instruktorska posiadająca uprawnienia związkowe liczy 9 instruktorów, a najbliższym czasie uprawnienia po unifikacji i kursie zdobędzie kolejnych 7 osób. W 2014 i 2015 roku zorganizowano dwa kursy, następny planowany jest w roku 2017. Uprawnienia państwowe wynikające z poprzedniej ustawy posiada 8 osób.

Dyscyplina nie posiada na chwilę obecną trenera, co związane jest z faktem tworzenia kadry instruktorskiej spełniającej wymogi Ustawy w 2007 roku. Dopiero z tej kadry mogą zostać wyłonieni przyszli trenerzy.

PZA, oprócz kadry instruktorskiej, wyszkolił też kadrę sędziowską, o czym wspomniano wyżej.

Szkoleniem kadry narodowej zajmuje się selekcjoner będący jednocześnie czynnym zawodnikiem i członkiem kadry narodowej. Pracę swą wykonuje na zasadzie wolontariatu. Szkoleniem Grupy Młodzieżowej zajmuje się Instruktor PZA i zawodowy ratownik TOPR.

Od przyszłego sezonu PZA będzie oferować szkolenie w zakresie narciarstwa turowego (nie wyczynowa forma uprawiania narciarstwa wysokogórskiego) i w zakresie narciarstwa wysokogórskiego.

Inwestycje

Dla rozwoju i popularyzacji narciarstwa wysokogórskiego w Polsce konieczne jest przygotowanie ośrodka szkoleniowego, które chcemy stworzyć w „Betlejemce” - Centralnym Ośrodku Szkolenia PZA na Hali Gąsienicowej, które do tej pory funkcjonowało przede wszystkim jako ośrodek wspinaczkowy i turystyki zimowej. „Betlejemka” jest idealnym miejscem wypadowym zarówno dla

początkujących jak i zaawansowanych narciarzy, a obóz grupy młodzieżowej, który odbył się w kwietniu 2015 potwierdził jej optymalny charakter szkoleniowy. Zaplecze logistyczne (zestawy lawinowe, raki, czekany, kaski) już jest gotowe na przyjęcie powszechnych grup narciarzy, kadry narodowej oraz grupy młodzieżowej.

Marketing

Ponieważ narciarstwo wysokogórskie jest stosunkowo młodą dyscypliną sportu w Polsce, ciężar finansowania spoczywa ciągle na PZA. Pozyskiwanie sponsorów jest trudne, ale wydaje się, że w najbliższych latach powinno zostać nieco ułatwione. Charakter zawodów, które odbywają się w terenie górskim, przy różnej, czasem złej pogodzie, nie sprzyja jednak dużej publiczności. Parki Narodowe również niechętnie godzą się na organizację zawodów na ich terenie. Relacje telewizyjne z zawodów są trudne organizacyjnie i nie do końca oddają atrakcyjność tej rywalizacji. Użycie śmigłowca dla celów tv jest problematyczne ze względu na teren parków narodowych i bezpieczeństwo.

Mimo wszystko dyscyplina zaczyna rozwijać się niezwykle prędko, szczególnie jeśli chodzi o turystykę narciarską i świadomość społeczeństwa, że taki sport istnieje, a Polacy mogą pochwalić się sukcesami. Obłężenie przez narciarzy wysokogórskich jakie przeżywają Tatry w sezonie zimowym zwróciło już uwagę Tatrzańskiego Parku Narodowego, który zaczął stosować oddzielne, specjalne przepisy dotyczące tej dyscypliny. Po raz pierwszy niemal wszyscy producenci nart zjazdowych (tak w Polsce, jak i na świecie) zaczęli produkować sprzęt potrzebny do uprawiania narciarstwa wysokogórskiego. W Europie zachodniej, na terenach górskich jest to już bardziej popularne niż piesza turystyka zimowa i ta tendencja prędzej czy później pojawi się także w naszym kraju.

PERSPEKTYWICZNY PLAN ROZWOJU DYSCYPLINY na lata 2017 - 2027

Lata 2017 – 2018 – nawiązanie kontaktu z czołówką światową w kategoriach młodzieżowych.

Dla młodzieży konieczna pomoc sprzętowa oraz znacząca pomoc finansowa na wyjazdy międzynarodowe od Związku i pozyskiwanych sponsorów. Wyszukanie pierwszych trenerów dyscypliny. Dalsze szkolenie kadry instruktorów i rozwój sportu powszechnego - szkolenia turystyczne oraz grupy młodzieżowej i dzieci, które nie startują w zawodach. Powstanie pierwszej klasy o profilu narciarstwo wysokogórskie w Szkole Mistrzostwa Sportowego w Zakopanem.

Lata 2019 – 2027 - Polskie narciarstwo wysokogórskie nawiązuje walkę z czołówką światową w kategoriach młodzieżowych w wyniku systematycznych działań szkoleniowych. Pierwsze wyniki młodzieży ze Szkoły Mistrzostwa Sportowego.

Material opracowany przez Przewodniczących Komisji PZA (11.05.2017)